ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 24.5.2023 г.
COM(2023) 623 final

Препоръка за

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

относно националната програма за реформи на Румъния за 2023 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Румъния за 2023 г.

{SWD(2023) 623 final}

Препоръка за

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

относно националната програма за реформи на Румъния за 2023 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Румъния за 2023 г.

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 121, параграф 2 и член 148, параграф 4 от него,

като взе предвид Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета от 7 юли 1997 г. за засилване на надзора върху състоянието на бюджета и на надзора и координацията на икономическите политики[1], и по-специално член 9, параграф 2 от него,

като взе предвид Регламент (ЕС) № 1176/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 г. относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси[2], и по-специално член 6, параграф 1 от него,

като взе предвид препоръката на Европейската комисия,

като взе предвид резолюциите на Европейския парламент,

като взе предвид заключенията на Европейския съвет,

като взе предвид становището на Комитета по заетостта,

като взе предвид становището на Икономическия и финансов комитет,

като взе предвид становището на Комитета за социална закрила,

като взе предвид становището на Комитета по икономическа политика,

като има предвид, че:

(1) Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета[3], с който бе създаден Механизмът за възстановяване и устойчивост, влезе в сила на 19 февруари 2021 г. По Механизма за възстановяване и устойчивост се предоставя финансова подкрепа на държавите членки за осъществяването на реформи и инвестиции, водещи до фискален стимул, финансиран от ЕС. В съответствие с приоритетите на европейския семестър той допринася за икономическото и социалното възстановяване и за осъществяването на устойчиви реформи и инвестиции, по-специално за насърчаване на екологичния и цифровия преход и за укрепване на устойчивостта на икономиките на държавите членки. Механизмът също така спомага за укрепването на публичните финанси и стимулира растежа и създаването на работни места в средносрочен и дългосрочен план, подобрява териториалното сближаване в рамките на ЕС и подкрепя непрекъснатото прилагане на Европейския стълб на

[1] ОВ L 209, 2.8.1997 г., стр. 1.

[2] ОВ L 306, 23.11.2011 г., стр. 25.

[3] Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17).

социалните права. Максималното финансово участие за държава членка в рамките на Механизма за възстановяване и устойчивост беше актуализирано на 30 юни 2022 г. в съответствие с член 11, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2021/241.

(2) На 22 ноември 2022 г. Комисията прие годишния обзор на устойчивия растеж[4], с което постави началото на европейския семестър за координация на икономическите политики за 2023 г. На 23 март 2023 г. Европейският съвет одобри приоритетите на обзора във връзка с четирите измерения на конкурентоспособната устойчивост. На 22 ноември 2022 г. въз основа на Регламент (ЕС) № 1176/2011 Комисията прие и доклада за механизма за предупреждение за 2023 г., в който посочи Румъния като една от държавите членки, които могат да бъдат засегнати или за които може да съществува риск да бъдат засегнати от дисбаланси, и за които ще е необходим задълбочен преглед. Комисията прие и препоръка за препоръка на Съвета относно икономическата политика на еврозоната, която Съветът прие на 16 май 2023 г., както и предложението за съвместния доклад за заетостта за 2023 г., в който се анализира прилагането на насоките за заетостта и принципите на Европейския стълб на социалните права, което Съветът прие на 13 март 2023 г.

(3) Въпреки че икономиките на ЕС показват забележителна устойчивост, геополитическият контекст продължава да оказва отрицателно въздействие. Като застава твърдо с Украйна, ЕС насочва своята програма за икономическа и социална политика към намаляване на отрицателното въздействие от енергийните сътресения върху уязвимите домакинства и дружества в краткосрочен план, към запазване на усилията за осъществяване на екологичния и цифровия преход, подкрепа за устойчив и приобщаващ растеж, запазване на макроикономическата стабилност и повишаване на устойчивостта в средносрочен план. Той също така поставя особен акцент върху повишаването на конкурентоспособността и производителността на ЕС.

(4) На 1 февруари 2023 г. Комисията публикува Съобщението „Промишлен план на Зеления пакт за ерата на нулеви нетни емисии“[5] с цел засилване на конкурентоспособността на промишлеността на ЕС с нулеви нетни емисии и подпомагане на бързия преход към неутралност по отношение на климата. Планът допълва текущите усилия в рамките на Европейския зелен пакт и REPowerEU. Той има за цел да се осигури по-благоприятна среда за увеличаване на производствения капацитет на ЕС за технологиите и продуктите с нулеви нетни емисии, необходими за постигане на амбициозните цели на ЕС в областта на климата, както и за гарантиране на достъп до съответните суровини от изключителна важност, включително чрез диверсифициране на източниците, правилно използване на геоложките ресурси в държавите членки и максимално увеличаване на рециклирането на суровини. Планът се основава на четири стълба: предвидима и опростена регулаторна среда, ускоряване на достъпа до финансиране, повишаване на уменията и отворена търговия за устойчиви вериги на доставки. На 16 март 2023 г. Комисията публикува и Съобщението „Дългосрочна конкурентоспособност на ЕС: перспективи след 2030 г.“[6], структурирано около девет взаимно подсилващи се движещи сили с цел да се работи за стимулираща растежа регулаторна рамка. В него се определят

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

приоритети на политиката, насочени към активно осигуряване на структурни подобрения, добре насочени инвестиции и регулаторни мерки за дългосрочната конкурентоспособност на ЕС и неговите държави членки. Препоръките по-долу спомагат за изпълнението на тези приоритети.

(5) През 2023 г. европейският семестър за координация на икономическите политики продължава да се развива в съответствие с прилагането на Механизма за възстановяване и устойчивост. Пълното изпълнение на плановете за възстановяване и устойчивост е от съществено значение за изпълнението на приоритетите на политиката в рамките на европейския семестър, тъй като плановете обхващат всички или значителна част от съответните специфични за всяка държава препоръки, отправени през последните години. Специфичните за всяка държава препоръки за 2019 г., 2020 г. и 2022 г. продължават да бъдат еднакво актуални и за плановете за възстановяване и устойчивост, преразгледани, актуализирани или изменени в съответствие с членове 14, 18 и 21 от Регламент (ЕС) 2021/241.

(6) Регламентът REPowerEU[7], приет на 27 февруари 2023 г., има за цел бързото премахване на зависимостта на ЕС от вноса на руски изкопаеми горива. Това ще допринесе за енергийната сигурност и диверсификацията на енергийните доставки на ЕС, като същевременно ще увеличи използването на възобновяеми енергийни източници, капацитета за съхранение на енергия и енергийната ефективност. Регламентът дава възможност на държавите членки да добавят нова глава за REPowerEU към своите национални планове за възстановяване и устойчивост, за да финансират ключови реформи и инвестиции, които ще спомогнат за постигането на целите на REPowerEU. Те също така ще спомогнат за повишаване на конкурентоспособността на промишлеността на ЕС с нулеви нетни емисии, както е посочено в Промишления план на Зеления пакт за ерата на нулеви нетни емисии, и за изпълнение на свързаните с енергетиката специфични за всяка държава препоръки, отправени към държавите членки през 2022 г. и, когато е приложимо, през 2023 г. С Регламента REPowerEU се въвежда нова категория безвъзмездна финансова подкрепа, която се предоставя на държавите членки за финансиране на нови свързани с енергетиката реформи и инвестиции в рамките на техните планове за възстановяване и устойчивост.

(7) На 8 март 2023 г. Комисията прие съобщение, в което се предоставят насоки за фискалната политика за 2024 г. То има за цел да подпомогне изготвянето на програмите за стабилност и конвергенция на държавите членки и по този начин да се засили координацията на политиките[8]. Комисията припомни, че общата клауза за дерогация от Пакта за стабилност и растеж ще бъде дезактивирана в края на 2023 г. Тя призова за фискални политики през периода 2023—2024 г., които осигуряват средносрочна устойчивост на дълга и повишават потенциалния растеж по устойчив начин. Държавите членки бяха приканени да определят в своите програми за стабилност и конвергенция за 2023 г. начина, по който фискалните им планове ще осигурят спазването на референтната стойност за дефицита от 3 % от БВП, както и реалистичното и непрекъснато намаляване на

[7] Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета от 27 февруари 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2021/241 във връзка с главите за REPowerEU в плановете за възстановяване и устойчивост и за изменение на регламенти (ЕС) 1303/2013, (ЕС) 2021/1060 и (ЕС) 2021/1755 и Директива 2003/87/ЕО (ОВ L 63, 28.2.2023 г., стр. 1).

[8] Нова промишлена стратегия за Европа COM(2023)141 final.

дълга или запазването на благоразумно равнище на дълга в средносрочен план. Комисията прикани държавите членки постепенно да премахнат националните фискални мерки, въведени за защита на домакинствата и предприятията от енергийния ценови шок, като се започне с тези, които са целенасочени в най-малка степен. Тя посочи, че ако мерките за подкрепа трябва да бъдат удължени поради подновен натиск върху цените на енергията, държавите членки следва да насочат тези мерки към уязвимите домакинства и предприятия много по-добре, отколкото в миналото. Комисията предложи фискалните препоръки да бъдат количествено определени и диференцирани и да бъдат формулирани въз основа на нетните първични разходи, както се предлага в нейното Съобщение относно насоките за реформа на рамката на ЕС за икономическо управление[9]. Тя препоръча всички държави членки да продължат да защитават инвестициите, финансирани на национално равнище, и да гарантират Механизма за възстановяване и устойчивост използване на средствата по линия на МВУ и други фондове на ЕС, по-специално с оглед на екологичния и цифровия преход и целите по отношение на устойчивостта. Комисията посочи, че ще предложи на Съвета да открие процедури при прекомерен дефицит през пролетта на 2024 г. въз основа на данните за резултатите за 2023 г. в съответствие с действащите правни разпоредби.

(8) На 26 април 2023 г. Комисията представи законодателни предложения за осъществяване на цялостна реформа на правилата на ЕС за икономическо управление. Основната цел на предложенията е да се засили устойчивостта на публичния дълг и да се насърчи устойчивият и приобщаващ растеж във всички държави членки чрез реформи и инвестиции. Въпреки че с предложенията държавите членки ще разполагат с по-силен контрол върху изготвянето на своите средносрочни планове, с тях се въвежда също по-строг режим на правоприлагане, за да се гарантира, че държавите членки изпълняват ангажиментите, които са поели в своите средносрочни фискално-структурни планове. Целта е законодателната работа да приключи през 2023 г.

(9) На 31 май 2021 г. Румъния представи на Комисията своя национален план за възстановяване и устойчивост в съответствие с член 18, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/241. Съгласно член 19 от Регламент (ЕС) 2021/241 Комисията оцени целесъобразността, ефективността, ефикасността и съгласуваността на плана за възстановяване и устойчивост в съответствие с насоките за оценка в приложение V към посочения регламент. На 3 ноември 2021 г. Съветът прие своето решение за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Румъния[10]. Отпускането на траншовете зависи от решение на Комисията, взето в съответствие с член 24, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2021/241, че Румъния е постигнала задоволително съответните ключови етапи и цели, определени в решението за изпълнение на Съвета. Задоволителното изпълнение предполага, че постигането на предходните ключови етапи и цели е запазено.

(10) В съответствие с член 4, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1466/97, на 11 май 2023 г. Румъния представи своята национална програма за реформи за 2023 г., а на 10 май 2023 г. — програмата си за конвергенция за 2023 г. Двете програми

[9] COM(2022) 583 final.

[10] Решение за изпълнение на Съвета от 3 ноември 2021 г. за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Румъния (ST 12319/2021; ST 12319/2021 ADD 1).

бяха оценени заедно, за да бъдат отчетени взаимовръзките между тях. В съответствие с член 27 от Регламент (ЕС) 2021/241 националната програма за реформи за 2023 г. отразява също шестмесечното докладване на Румъния относно напредъка, постигнат при изпълнението на нейния план за възстановяване и устойчивост.

(11) На 24 май 2023 г. Комисията публикува доклада за Румъния[11] за 2023 г. В него беше оценен напредъкът на Румъния в изпълнението на съответните специфични за държавата препоръки, приети от Съвета в периода 2019—2022 г., и беше направен преглед на изпълнението от страна на Румъния на плана за възстановяване и устойчивост. Въз основа на този анализ в доклада за държавата бяха посочени пропуски по отношение на предизвикателствата, които не са разгледани или са само частично разгледани в плана за възстановяване и устойчивост, както и по отношение на новите и нововъзникващите предизвикателства. В него бяха оценени също напредъкът на Румъния при прилагането на Европейския стълб на социалните права и постигането на водещите цели на ЕС в областта на заетостта, уменията и намаляването на бедността, както и напредъкът в постигането на целите на ООН за устойчиво развитие.

(12) Комисията извърши задълбочен преглед по член 5 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 за Румъния и публикува резултатите от него на 24 май 2023 г[12]. В него се стига до заключението, че Румъния изпитва макроикономически дисбаланси. По-специално слабостите се отнасят до външните сметки, свързани с големи държавни дефицити, а натискът, причинен от прегряване на икономиката, се увеличи. Големият дефицит по текущата сметка се влоши значително след предизвиканата от пандемията рецесия и прави икономиката уязвима на външни финансови сътресения. Продължаването на големия дефицит по текущата сметка рискува да доведе НМИП до още по-отрицателни стойности. Ясно се забелязват признаци на прегряване при застрашително висока основна инфлация, изразено двуцифрен ръст на заплатите и относително ниско равнище на безработица. Очаква се показателите за разходната конкурентоспособност да се стабилизират, но продължават да съществуват структурни проблеми. Обменният курс изглежда е над равнището, което предполагат основните икономически показатели, и продължава да бъде силно управляван. Бюджетният дефицит е голям от няколко години и на него се дължи голяма част от прекомерното търсене и последващите външни дефицити; дори и да се подобри, бюджетният дефицит се очаква да остане значителен през тази и следващата година. Намаляването на бюджетния дефицит през 2022 г. се дължи главно на отчетения растеж на номиналния БВП, който на свой ред се основава до голяма степен на прегряването на вътрешното търсене. Рисковите премии и разходите по държавните заеми са значително по-високи, отколкото през годините преди пандемията. Като се има предвид продължаващото затягане на условията за ликвидност в световен мащаб, ще бъде важно да се обърнат текущите тенденции. В перспектива фискалната корекция следва да бъде предпочитаният начин за привеждане на търсенето в по-голямо съответствие с предлагането и за ограничаване на вътрешните и външните дефицити. Цялостното изпълнение на данъчните и пенсионните реформи, включени в плана за възстановяване и

[11] SWD(2023) 623 final.
[12] SWD(2023) 642 final.

устойчивост, както и придържането към фискалните цели в рамките на процедурата при прекомерен дефицит, биха спомогнали значително за овладяването на текущата динамика.

(13) На 3 април 2020 г. Съветът прие Решение (ЕС) 2020/509[13] относно наличието на прекомерен дефицит в Румъния поради неспазване на критерия за дефицит през 2019 г. На 3 април 2020 г. Съветът отправи и препоръка[14] за преодоляване на прекомерния бюджетен дефицит в Румъния най-късно до 2022 г. Предвид сериозното свиване на икономическата активност поради пандемията от COVID-19 и свързаната с това необходимост от фискални политики в подкрепа на възстановяването, на 18 юни 2021 г. Съветът отправи нова препоръка към Румъния[15] да прекрати положението на прекомерен дефицит най-късно до 2024 г. В препоръката си от 18 юни 2021 г. Съветът препоръча на Румъния да намали дефицита по консолидирания държавен бюджет до 8,0 % от БВП през 2021 г., 6,2 % от БВП през 2022 г., 4,4 % от БВП през 2023 г. и 2,9 % от БВП през 2024 г. Това съответстваше на номинален темп на растеж на нетните първични държавни разходи от 3,4 % през 2021 г., 1,3 % през 2022 г., 0,9 % през 2023 г. и 0,0 % през 2024 г. Това съответстваше на годишна структурна корекция в размер на 0,7 % от БВП през 2021 г., 1,8 % от БВП през 2022 г., 1,7 % от БВП през 2023 г. и 1,5 % от БВП през 2024 г. В препоръката също така се посочва, че всички извънредни приходи следва да се използват за намаляване на дефицита по консолидирания държавен бюджет и че Румъния следва да гарантира пълното и ефективно прилагане на националната си фискална рамка. Накрая Съветът заяви също, че за да се допринесе за успеха на стратегията за фискална консолидация в средносрочен план, важно е също така фискалната консолидация да бъде съпроводена с цялостни реформи.

(14) Въз основа на данните, потвърдени от Евростат[16], дефицитът по консолидирания държавен бюджет на Румъния е намалял от 7,1 % от БВП през 2021 г. на 6,2 % от БВП през 2022 г., докато консолидираният държавен дълг е намалял от 48,6 % от БВП в края на 2021 г. на 47,3 % в края на 2022 г. Това е в съответствие с целта за номиналния дефицит за 2022 г., препоръчана от Съвета. Корекцията на структурното салдо за 2022 г. беше 0,4 процентни пункта от БВП, което е под препоръчаните 1,8 процентни пункта от БВП. Това изисква внимателен анализ въз основа на целевия показател за разходите. През 2022 г. растежът на нетните първични разходи (коригиран за еднократните мерки и за мерките на фискалната политика по отношение на приходите) беше 14,1 %, което е над препоръчаните 1,3 %. Подобрението на структурното салдо бе почти в застой през 2022 г., въпреки че държавните приходи бяха значително по-високи от очакваното, стимулирани от силния растеж на реалния БВП, високата инфлация и благоприятната структура на икономическия растеж. По отношение на разходите заплатите в публичния сектор и покупките на стоки и услуги намаляха като дял от номиналния БВП поради частичната индексация и самоналожения

[13] Решение (ЕС) 2020/509 на Съвета от 3 април 2020 г. относно наличието на прекомерен дефицит в Румъния (ОВ L 110, 8.4.2020 г., стр. 58).

[14] Препоръка на Съвета от 3 април 2020 г. за преодоляване на прекомерния бюджетен дефицит в Румъния (ОВ C 116, 8.4.2020 г., стр. 1).

[15] Препоръка на Съвета от 18 юни 2021 г. за преодоляване на прекомерния бюджетен дефицит в Румъния (COM (2021) 304, 29.7.2021 г.)

[16] Евростат-Euro Indicators, 47/2023, 21.4.2023 г.

таван на покупките. Повечето други разходни позиции обаче нараснаха много по-бързо от планираното, отчасти поради големите свързани с инфлацията изненади, което означава, че част от извънредните приходи са били използвани за финансиране на допълнителни разходи, свързани с плановете.

(15) Салдото по консолидирания държавен бюджет беше повлияно от мерките на фискалната политика, приети за смекчаване на икономическото и социалното въздействие на увеличението на цените на енергията. През 2022 г. тези мерки включваха таван на цените за електроенергия и природен газ както за битовите, така и за небитовите потребители. Те включваха и специални плащания за пенсионери с ниски доходи, ваучери за храна за домакинства с ниски доходи (включително пенсионери и студенти) и субсидии за гориво. Разходите за тези мерки бяха частично компенсирани от новите данъци върху извънредните печалби на местните дружества за производство на енергия. Комисията оценява нетните бюджетни разходи за тези мерки на 0,4 % от БВП през 2022 г. Салдото по консолидирания държавен бюджет беше слабо повлияно и от бюджетните разходи за временна закрила на разселените лица от Украйна, които се оценяват на 0,1 % от БВП през 2022 г.

(16) Макроикономическият сценарий в основата на бюджетните прогнози в програмата за конвергенция е относително предпазлив през 2023 г. и оптимистичен след това. Правителството предвижда реалният БВП да нарасне с 2,8 % през 2023 г. и с 4,8 % през 2024 г. За сравнение в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда растеж на реалния БВП от 3,2 % през 2023 г. и 3,5 % през 2024 г. Прогнозата на Комисията за значително по-нисък растеж за 2024 г. отразява становището на Комисията относно забавеното въздействие на затягането на паричната политика върху икономиката. Тя също така отразява становището на Комисията, че понастоящем румънската икономика функционира близо до потенциалното си равнище или над него, което изглежда разумно предвид високите и постоянни основни темпове на инфлация и относително ниския процент на безработица. Това ограничава потенциала за неинфлационен растеж.

(17) В своята програма за конвергенция за 2023 г. румънското правителство очаква дефицитът по консолидирания държавен бюджет да намалее от 6,2 % от БВП през 2022 г. до 4,4 % през 2023 г., както се препоръчва от Съвета. Голямото намаление отразява планираното ограничаване на разходите, включително значителното намаляване на реалните заплати на държавните служители, както и някои мерки за увеличаване на приходите, включително увеличаване на ставката на данъка върху дивидентите, намаляване на прага за възползване от ниската данъчна ставка при режима за микропредприятия и увеличаване на ставките на ДДС за избрани продукти. Съгласно програмата конвергенция съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да намалее от 47,3 % в края на 2022 г. до 47,1 % в края на 2023 г.

(18) Салдото по консолидирания държавен бюджет през 2023 г. се очаква да продължи да се влияе от мерките, приети с цел смекчаване на икономическите и социалните последици от увеличението на цените на енергията. Те се състоят от мерки, удължени от 2022 г. (тавани на цените на електроенергия и природен газ, субсидии за групи от населението с ниски доходи, специални плащания за пенсионери с ниски доходи). Разходите за тези мерки продължават да се компенсират до голяма степен от данъците върху извънредните печалби на местните доставчици на енергия и върху търговските маржове. Като се вземат

под внимание тези приходи, нетните бюджетни разходи за мерките възлизат на 0,3 % от БВП през 2023 г. Повечето от тези мерки през 2023 г. са насочени към най-уязвимите домакинства или предприятия, въпреки че те не запазват изцяло ценовия сигнал за намаляване на търсенето на енергия и повишаване на енергийната ефективност.

(19) В прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда бюджетен дефицит от 4,7 % от БВП за 2023 г. Това е стойност, по-висока с 0,3 процентни пункта от БВП от дефицита, предвиден в програмата за конвергенция, главно поради по-високите прогнозни разходи, особено за стоки и услуги, социални трансфери и други текущи разходи, които се очаква да нараснат значително по-бавно от инфлацията в програмата за конвергенция. Комисията също така предвижда малко по-висок растеж на данъчните приходи в сравнение с програмата за конвергенция, което отразява най-вече по-високия растеж на БВП. В прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда малко по-ниско съотношение на консолидирания държавен дълг към БВП (45,6 % в края на 2023 г.), отколкото в програмата за конвергенция.

(20) Прогнозираният номинален дефицит за 2023 г. в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. е с 0,3 процентни пункта от БВП над целта за номиналния дефицит, препоръчана от Съвета. Структурната корекция се оценява на около 1,5 % от БВП, което отразява спада на реалните заплати в публичния сектор и замразяването на нови назначения на държавни служители, както и описаните по-горе мерки по отношение на приходите. Корекцията обаче е малко по-ниска от препоръчаните 1,7 процентни пункта от БВП. Това изисква внимателен анализ въз основа на целевия показател за разходите. През 2023 г. растежът на нетните първични разходи (коригиран за еднократните мерки и за мерките на фискалната политика по отношение на приходите) се очаква да бъде 8,3 % в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г., което е над препоръчаните 0,9 %. Така, и трите показателя сочат, че съществува риск от отклонение от препоръчаната корекция. В условията на висока инфлация държавните разходи ще продължат да нарастват по-бързо от препоръчаното от Съвета на 18 юни 2021 г. Въз основа на внимателен анализ Румъния е изложена на риск от неспазване на фискалните цели за 2023 г., определени в препоръката на Съвета от 18 юни 2021 г.

(21) В съответствие с програмата за конвергенция се очаква дефицитът по консолидирания държавен бюджет да намалее до 2,9 % от БВП през 2024 г. в съответствие с препоръката на Съвета в рамките на процедурата при прекомерен дефицит. Планираното за 2024 г. намаление отразява главно продължаващото ограничаване на разходите, като се прогнозира спад на държавните разходи от 38,4 % от БВП на 36,9 % от БВП. В програмата за конвергенция се очаква съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП да намалее до 46,1 % в края на 2024 г. Въз основа на мерките на политиката, известни към крайната дата за изготвяне на прогнозата, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2022 г. се предвижда бюджетен дефицит от 4,4 % от БВП за 2024 г. Това е по-високо от дефицита, предвиден в програмата за конвергенция, тъй като обявените мерки не изглеждат достатъчни за постигане на фискалното усилие, препоръчано от Съвета в рамките на процедурата при прекомерен дефицит. В прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда по-високо съотношение на консолидирания държавен дълг към БВП (46,1 %) в края на 2024 г.

(22) Прогнозираният номинален дефицит за 2024 г. в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. е с 1,5 процентни пункта от БВП над целта за номиналния дефицит, препоръчана от Съвета, а корекцията на структурното салдо се очаква да бъде само 0,3 процентни пункта от БВП през 2024 г. в сравнение с препоръчаните 1,5 процентни пункта от БВП. Това изисква внимателен анализ въз основа на целевия показател за разходите. През 2024 г. растежът на нетните първични разходи (коригиран за еднократните мерки и за мерките на фискалната политика по отношение на приходите) се очаква да бъде 9,5 % в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г., което е над препоръчаните 0,0 %. Така, и трите показателя сочат, че съществува риск от отклонение от препоръчаната корекция. Липсата на значително фискално усилие, предвидено за 2024 г., отчасти отразява въздействието на правилата за индексиране в Румъния (цикълът на индексация за 2024 г. за пенсиите и минималната работна заплата ще отразява високия темп на инфлация, регистриран през 2022 г.). Следва да се отбележи обаче, че ПВУ включва няколко мерки и реформи, които, ако бъдат приети и приложени навреме, биха могли да доведат до значително увеличение на държавните приходи още през 2024 г. и да спомогнат за постигането на целта за дефицита. Като цяло въз основа на внимателен анализ Румъния е изложена на риск от неспазване на фискалните цели за 2024 г., определени в препоръката на Съвета от 18 юни 2021 г. Предвид на риска да не бъдат постигнати препоръчаните фискални цели през 2023 г. и 2024 г., допълнителните бюджетни мерки изглеждат необходими, за да се спази планът за корекции и да се постигне коригиране на прекомерния дефицит до 2024 г., както и да се засили външната позиция.

(23) Програмата за конвергенция се отнася до реформи и инвестиции, планирани по ПВУ, които се очаква да допринесат за фискалната устойчивост и устойчивия и приобщаващ растеж. Те включват значителни реформи на пенсионната система (както специални, така и общи системи), амбициозна данъчна реформа, усилия за укрепване на данъчната администрация и реформи на държавните предприятия. Пълното прилагане на тези реформи би спомогнало за постигането на целите за дефицита, определени от Съвета в рамките на процедурата при прекомерен дефицит.

(24) В програмата за конвергенция се предвижда постепенното премахване на повечето от мерките за енергийна подкрепа през 2025 г. Комисията също така предполага постепенното премахване на почти всички мерки за енергийна подкрепа (нетни приходи в размер на 0,1 % от БВП през 2024 г.). Това се опира на допускането, че няма да има нови увеличения на цените на енергията.

(25) В програмата за конвергенция се очертава средносрочна фискална ориентация до 2026 г. Според програмата дефицитът по консолидирания държавен бюджет се очаква да остане 2,9 % от БВП през 2025 г. и 2026 г. въз основа на растеж на реалния БВП с 5,0 % през 2025 г. и 4,6 % през 2026 г., което е доста над потенциала. След голямо намаление от 39,8 % през 2021 г. на 36,9 % през 2024 г., съотношението на разходите към БВП ще остане приблизително непроменено през 2025 г. и 2026 г. Съгласно програмата съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП се очаква да намалее от 46,1 % в края на 2024 г. до 45,4 % в края на 2026 г.

(26) В съответствие с член 19, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/241 и критерий 2.2 от приложение V към него планът за възстановяване и устойчивост включва широк набор от взаимно подсилващи се реформи и инвестиции, които

трябва да бъдат изпълнени до 2026 г. Изпълнението на плана на Румъния е в ход, но с нарастващ риск от закъснения. Румъния е подала две искания за плащане, съответстващи на 72 ключови етапи и цели в плана, в резултат на което са изплатени 2,6 милиарда евро без предварителното финансиране за първото искане за плащане, докато оценката на второто е в ход. Нарастващите рискове от забавяне на изпълнението на плана се дължат на слабото управление и ограничения капацитет на публичната администрация. Справянето с тези проблеми, включително чрез осигуряване на подходящи човешки ресурси, е от ключово значение за по-добрата координация на плана и навременното осъществяване на инвестициите. Освен това завършването на важни структурни реформи ще изисква постоянен политически ангажимент и ангажираност. Като се има предвид значителната макроикономическа и фискална значимост на плана, навременното и пълно прилагане на мерките би било от решаващо значение за ограничаване на външната и фискалната уязвимост. Очаква се планът да бъде преразгледан през 2023 г., за да се включи, наред с другото, глава за REPowerEU, като същевременно се вземе предвид намаляването на безвъзмездната подкрепа поради силното икономическо възстановяване на Румъния. Обсъжданията за тази цел продължават. Бързото включване на новата глава за REPowerEU в плана за възстановяване и устойчивост ще позволи да бъдат финансирани допълнителни реформи и инвестиции в подкрепа на стратегическите цели на Румъния в областта на енергетиката и екологичния преход. Системното и ефективно участие на местните и регионалните власти, социалните партньори и други съответни заинтересовани страни продължава да бъде важно за успешното изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост, както и на други икономически политики и политики в областта на заетостта, които излизат извън рамките на плана, за да се гарантира широка ангажираност с цялостната програма на политиката.

(27) През 2022 г. Комисията одобри всички програмни документи за политиката на сближаване на Румъния. Бързото изпълнение на програмите на политиката на сближаване при взаимно допълване и полезно взаимодействие с плана за възстановяване и устойчивост, включително главата за REPowerEU, е от ключово значение за постигане на екологичния и цифровия преход, повишаване на икономическата и социалната устойчивост, както и за осигуряване на балансирано териториално развитие в Румъния.

(28) Освен икономическите и социалните предизвикателства, разгледани в плана за възстановяване и устойчивост, Румъния е изправена пред редица допълнителни предизвикателства, свързани с енергийната политика и екологичния преход.

(29) Румъния е изправена пред предизвикателства, свързани с декарбонизацията, тъй като страната все още разчита в голяма степен на изкопаемите горива. Делът на изкопаемите горива (въглища, нефт и газ) леко се е увеличил през 2021 г. в сравнение с 2020 г. През 2021 г. той е бил 72 %, докато възобновяемите източници са представлявали едва около 20 %. Румъния е вторият по големина производител на газ в ЕС, като обслужва предимно вътрешния пазар. Съсредоточаването върху ефективното разполагане на възобновяемите енергийни източници, значително по-високата енергийна ефективност на жилищния сектор и използването на нови технологии в промишлеността биха помогнали на Румъния да постигне целите на ЕС и националните цели в областта на енергетиката и климата за 2030 г., определени в пакета „Подготвени за цел 55“. Потреблението на природен газ в Румъния е намаляло с 20 % през

периода между август 2022 г. и март 2023 г. в сравнение със средното потребление на газ за същия период през предходните 5 години — това надхвърля целта за намаляване от 15 %. Румъния би могла да прилага временни мерки за намаляване на търсенето на газ до 31 март 2024 г[17].

(30) Увеличаването на капацитета на мрежата е от съществено значение за намаляване на използването на изкопаеми горива и ускоряване на прехода към чиста енергия. Изведените от експлоатация мощности за производство на електроенергия от каменни и лигнитни въглища, които се очаква да бъдат осъществени до 2032 г., както е посочено в плана на Румъния за възстановяване и устойчивост, следва да бъдат заменени с възобновяеми енергийни източници. Съществуващите преносни и разпределителни електроенергийни мрежи обаче ограничават усвояването на нови мощности от възобновяеми източници. Участъците със затруднения в мрежата възпрепятстват внедряването на енергията от възобновяеми източници. Необходими са инвестиции за модернизиране и цифровизиране на съществуващите мрежи, за да се интегрира ново производство от възобновяеми източници и да се увеличи междусистемният капацитет със съседните държави членки, в съответствие с целите в областта на климата. Ще бъде необходимо достатъчно и усъвършенствано интегрирано планиране на системите за модернизиране и разширяване на мрежата (както на равнище пренос, така и на равнище разпределение), за да се отговори на нуждите от търсене и гъвкавост. Освен това опростяването на определянето на предпочитани зони и по-нататъшното рационализиране на свързаните с това процедури, включително опростяването на внедряването на инсталации за възобновяеми енергийни източници с малък капацитет (като фотоволтаични панели) в сградите, би подобрило текущата ситуация, при която получаването на разрешения за инсталиране на централи за енергия от възобновяеми източници е относително лесно, но получаването на необходимите разрешения за свързването им към мрежата е по-трудно.

(31) В строителния сектор по-високите национални цели за 2030 г. ще изискват допълнително финансиране за сградния фонд на страната. В румънския план за възстановяване и устойчивост се предвижда саниране на 2,4 милиона m² обществени сгради и 4,4 милиона m² жилищни сгради, докато по линия на политиката на сближаване са заделени средства за саниране на 1,6 милиона m² и в двата сектора. Недостатъчният достъп до финансиране и информация за енергийното саниране и инсталациите за енергия от възобновяеми източници обаче сериозно възпрепятства по-нататъшните подобрения. По-специално по-добрият достъп до финансиране за домакинствата и малките предприятия с цел повишаване на енергийната ефективност би спомогнал значително за намаляване на зависимостта на Румъния от изкопаеми горива, като същевременно ще отговори на енергийната бедност. Освен това регионалните и местните органи биха могли да предоставят повече информация за това как да се получи достъп до фондовете за енергийно саниране и какъв вид малки инсталации за енергия от възобновяеми източници биха могли да бъдат внедрени в сградите и домакинствата.

(32) Недостигът на работна ръка и умения в сектори и професии, които са от ключово значение за екологичния преход, включително производството,

[17] Регламент (ЕС) 2022/1369 на Съвета и Регламент (ЕС) 2021/706 на Съвета

внедряването и поддръжката на технологии с нулеви нетни емисии, създават пречки пред прехода към икономика с нулеви нетни емисии. Висококачествените системи за образование и обучение, които отговарят на променящите се нужди на пазара на труда, и целенасочените мерки за повишаване на квалификацията и за преквалификация с подкрепата на ефективни политики по заетостта са от ключово значение за намаляване на недостига на умения и насърчаване на приобщаването и пренасочването на работната сила. За да се отключи неоползотвореното предлагане на работна ръка, тези мерки трябва да бъдат достъпни, по-специално за физическите лица и в секторите и регионите, които са най-силно засегнати от екологичния преход. През 2022 г. в Румъния е докладван недостиг на работна ръка за няколко професии, изискващи специфични умения или знания за екологичния преход, включително работници в областта на изолацията, строителни инженери и ръководители в строителството.

(33) С оглед на оценката на Комисията Съветът разгледа програмата за конвергенция за 2023 г., като становището[18] му е изразено в препоръка 1 по-долу.

(34) С оглед на задълбочения преглед, направен от Комисията, и на тази оценка Съветът разгледа националната програма за реформи за 2023 г. и програмата за конвергенция за 2023 г. Неговите препоръки съгласно член 6 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 са отразени в препоръка 1 по-долу. Политиките, посочени в препоръка (1), спомагат за преодоляване на уязвимостите, свързани с външните сметки, подхранвани от големи фискални дефицити и от нови проблеми, свързани с конкурентоспособността. Препоръки (2) и (3) допринасят за изпълнението на препоръка (1).

ПРЕПОРЪЧВА на Румъния да предприеме следните действия през 2023 г. и 2024 г.:

1. Да предприеме фискални политики в съответствие с Препоръката на Съвета от 18 юни 2021 г. за преодоляване на прекомерния бюджетен дефицит в Румъния до 2024 г. и да засили външната позиция на Румъния.

   Да прекрати постепенно до края на 2023 г. действащите мерки за енергийна подкрепа, като използва свързаните с това икономии, за да намали държавния дефицит. Ако нови увеличения на цените на енергията наложат предприемането на мерки за подкрепа — да гарантира, че тези мерки са насочени към закрила на уязвимите домакинства и предприятия, че са фискално достъпни и че запазват стимулите за икономии на енергия.

   Да запази финансираните на национално равнище публични инвестиции и да гарантира, че безвъзмездните средства по МВУ и другите фондове на ЕС се усвояват ефективно, по-специално с цел насърчаване на екологичния и цифровия преход.

   За периода след 2024 г. да продължи да следва средносрочна фискална стратегия за постепенна и устойчива консолидация, съчетана с инвестиции и реформи, водещи до по-висок устойчив растеж, за да постигне разумна средносрочна фискална позиция.

2. Да гарантира ефективно управление и укрепване на административния капацитет, за да се даде възможност за непрекъснато бързо и стабилно

[18] Съгласно член 5, параграф 2 и член 9, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета.

изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост. Бързо да завърши главата за REPowerEU с цел бързо започване на изпълнението ѝ. Да пристъпи към бързо изпълнение на програмите по линия на политиката на сближаване при тясно взаимно допълване и полезно взаимодействие с плана за възстановяване и устойчивост.

3. Да намали зависимостта от изкопаеми горива и да ускори прехода към чиста енергия, по-специално чрез по-бързо внедряване на енергия от възобновяеми източници и подобряване на капацитета на мрежата, за да се даде възможност на нови мощности да функционират на пазара. Да повиши енергийната ефективност и да осъществи по-амбициозни усилия за саниране на сградите, включително чрез осигуряване на по-добър достъп до информация и възможности за устойчиво финансиране. Да увеличи усилията на политиката, насочени към предоставянето и придобиването на умения, необходими за екологичния преход.

Съставено в Брюксел на […] година.

За Съвета
Председател